

teljesítmény is volna. Amennyiben tehát Joó minden, eddigi lépése — nemcsak a fentírt két dolgozat — éppen ennek a munkatervnek alkotja egy-egy, tudatos és egyben szükségszerű alkatrészét, a bíráltnak elégedett helyeslését és sikerkívánását legfeljebb ha egy kérdés zavarhatná: Hogyan lehetett egy fiatal kutatónak ennyire készen lépnie ki és ilyen világosan látnia egy hosszú pálya útját (v. ö. különösen: Magyar Szemle, 1931. máj.; Ungar. Jahrb. 1931. júliusi sz.), illetőleg hogyan lehetett, hogy a közvélemény is a maga részéről, ezt a Joótól hozott novumot annyira ellenállás nélkül és olyan természetesként fogadta, amint azt ebben az esetben máris minden kétséget kizáróan megállapíthatjuk? Nyilvánvaló azonban, hogy még ezek a különben feltűnő momentumok is érthetőek lehetnek. Szerzőnknek — úgy látszik — a legszerencsésebb pillanatban jöttek meg kintről a belső csatái: az egyéniségében legmélyebben rejlő diszpozíciókat csodálatos véletlen vagy ösztönös keresés hozhatta éppen akkor a Böhm—Bartók-iskola körzetébe, amikor ez potenciálisan a szellemtörténeti haladásunknak előterébe jutott.

*

Van különben a Tröltsch-monográfiának még egy, a szerző vázolt céljain túl, a tárgyra magára tartozó, mindamelllett nem kevésbé érdekes és érdeemes hozadéka is: Joó meglepő élesen látta meg és szinte túlgondosan preparálta ki Tröltsch szellemének komplex karakterét, amely tragikussá vált, miután senkinek sem adatott egyszerre egyformán elégíteni meg az egyetemesség és észszerűség (logikum) eszményét meg az örök, irracionális sóvárgást az ésszel el nem érhető (Tröltsch esetében: bizonyos, a történeti életet alakítani hivatott, ethikai-vallásos ideák) után. Csak azt kellett volna talán jobban kiemelnie, hogy ez a tra-

gédia nem egyéni, hanem alapjában olyan közös tragédiánk, melynek oka embervoltunkra és tudásunk természetére vezetendő vissza. Joó megállapítása tehát távolról sem jelentheti, hogy azok rosszabbak vagy gyengébbek volnának, akik «egész mellel» egyszerre a kettőt, «mindent» akartak, mint Tröltschnek — Platontól Dilthey-ig — annyi «theológus» elődje. És nem jelenti — fordítva, — hogy *lényegben* legalább, azoknak a tudásvágya is nem volna mindamelllett tragikus, akik óvatosabban, csak a partok mentén túl vagy innen, merték vagy merik a vízreszállást megkísérelni.

Marót Károly.

Just Béla: A szerelem lélektana Marcel Proust művében. (Budapest, 1932. A szerző kiadása.)

Just Béla szép és értékes tanulmányában a prousti regény középponti problémáját, a szerelmi életet vizsgálja s a pszichológus-esztétikus erőteljes markolásával nyolc fejezetben rendszerré szűri és megmagyarázza azt a bonyolult világot, mely Proust hőseinek lelkében gomolyog. Proust már tíz esztendeje halott, de a magyar nyelvű irodalom még mindig nem nyitotta meg határait e hatalmas művész s nagy lélekmagyarázó munkái előtt. Igaz, hogy Proust-féle író gyökerei sohasem törhetik át könnyen a felületesebb olvasórétegeket: akinél mese és külső dráma teljesen mellékes s minden történés a lélek világában épül regénnyé, az az író aligha számíthat széles népszerűségre. Az analitikus, pszichológizáló francia regény Proust műveiben elérte csúcspontját. Just szerint teljesen új dolgot a szerelem pszichológiáját illetőleg nem hozott, de anyagát olyan részletességgel vizsgálja, hogy «Stendhal vagy Sainte-Beuve megállapításai nyers vázlatoknak tűnnek fel mozaikszerű, aprólékos analízise mellett». A prousti ember szerelmi életét a dolorizmus motorja

hajtja. Az *A la recherche du Temps perdu* szerelmes hősei valamennyien dolorista hajlamúak: ez a fájdalom-kívánás szabja meg útjukat, tetteiket; innen van örökös, keresgélő nyugtalanságuk. Just Béla nem téved el a prousti mű rengetegében. Nem elég-szik meg azzal, hogy kimutatja e hő-sök determináns alkatát, hanem sorra veszi azokat a lélektani tényezőket is, melyek a szerelem kialakulásában vagy megszűnésében közreműködnek. Bőséges példatárral bizonyítja, milyen mélyreható szerepet játszik Proust figuráinak szerelmi életében a képzelet és a megszokás. Meghatározza a hazugság és az önzés helyét a szerelmi gyakorlatban s rendkívül érdekesen világít rá bizonyos jelenségekre, melyeket azonban a régi iskolák nem tudnak kellően megfejtetni. Ezek közé a «rejtélyes» jelenségek közé tartoznak többek között azok az esetek is, amikor pl. «a hazugság bizonyos idő mul-tán valóra válik». Vagy (s ezt a példát is említi Just) mikor valamit titko-lunk, hazugságba menekülünk, aztán egy véletlen mozdulattal *eláruljuk* ma-gunkat. E véletlen, áruló mozdulatok-nak a mechanizmusa ma már kevésbbé rejtélyes, mióta ismerjük a *tudatalatti én*, az elfojtott kívánságkomplexusok hallatlan, motorikus erejét. Proust hő-seinek furcsa, látszólag illogikus, de valójában mindig szükségszerű és mélységesen következetes cselekvéseit sokszor csak ezzel az egyetlen mód-szerrel tekinthetjük át.

Just Béla tartalmas, lényegbe ha-toló, franciásan világos okfejtésű ta-nulmánya komoly nyeresége esztétikai irodalmunknak.

(Kaposvár.)

Szakáts László.

Fejezetek a közjog és közigazgatási jog köréből. Némethy Károly születésé-nek 70. évfordulója és a «Magyar Köz-igazgatás» félévszázados fennállása alkal-mából szerkesztette Mártonffy Károly.

Budapest, Pallas irodalmi és nyomdai rt. kiadása, 1932.

A címbefoglalt és 350 oldalra ter-jedő hatalmas kötet párhuzamosan ünnepli a patriarcha kort betöltött Némethy Károlyt és a «Magyar Köz-igazgatás»-nak, ennek a kiválóan szer-kesztett közigazgatási szaklapnak, 50 esztendő fennállását. A két jubi-leumot azonban tökéletes egységbe fűzi össze magának, Némethy Károly-nak élesmetszésű egyénisége és félév-százados közszolgálat, melynek hű-séges tükörképét, sok vonatkozásban, éppen a jubiláló folyóirat évfolyamai sugározzák vissza.

A tisztelők és munkatársak hosszú sora tölti be egy-egy értékes dolgozat-tal az ünnepi kiadvány hasábjait és hódol munkával az előtt a munka előtt, mely öt évtizednek gazdag gyű-mölcseivel állított «aere perennius» emléket a magyar közélet egyik leg-puritánabb és legtiszteletreméltóbb férfiának.

Se tér, se mód arra nincs, hogy a «Napkelet» a Némethy Emlékkönyv negyvenhat kisebb-nagyobb terje-delmű cikkét és közleményét egyen-ként, bár csak pár szóban is, ismertet-hesse. A szakajtó feladata lesz majd számbavenni és lemérni azt a tudom-ányos értéket, melyet azok külön-külön és összességükben képviselnek. Az ünneplésre önként vállalkozott munkatársak névsora azonban már egymagában is sokat jelent.

Bethlen Istvánnak és a magyar politikai tudomány nagyérdemű Nesztorának, Concha Győzőnek rövid, meleghangú üdvözlő sorai után négy közjogi értekezés vezet be a gyűjtemé-nyes munka érdemleges részét. Wlas-sich Gyula a mentelmi jogról; Polner Ödön a törvényhatósági önkormány-zat lényegéről; Molnár Kálmán az államelméletek tételes jogi érvényesü-léséről és Csekey István a rendelet-alkotási jog új irányairól írnak, míg az ugyanide ötödiknek felvett köz-